

Forslag

til

Lov om fastsættelse af kapitelstakster.

Fremsat den 4. marts 1971 af *landbrugsministeren*.

§ 1. Danmarks Statistik beregner hvert år kapitelstakst for byg på grundlag af oplysninger fra erhvervsdrivende, der handler med korn.

Stk. 2. Kapitelstakst beregnes for følgende områder:

- 1) Sjælland og Møn,
- 2) Lolland-Falster,
- 3) Bornholms amtskommune,
- 4) Fyns amtskommune,
- 5) Sønderjyllands amtskommune,
- 6) Vejle og Århus amtskommuner,
- 7) Ribe og Ringkøbing amtskommuner,
- 8) Viborg og Nordjyllands amtskommuner og
- 9) hele landet.

§ 2. Kapitelstaksterne for byg beregnes som den gennemsnitlige salgspris, landmændene har opnået ved salg i perioden fra høstens begyndelse til udgangen af december det pågældende år for tørt og rensset byg frit på vogn afhentet på eller ved landmandens ejendom.

§ 3. Afgifter, der skal udredes efter de hidtil fastsatte kapitelstakster for rug, havre og hvede pr. 100 kg udredes efter priser, der beregnes på grundlag af den fastsatte kapitelstakst for byg pr. 100 kg for samme år og for det kapitelstakstområde, hvori ejendommen er beliggende, idet der for rug anvendes en pris, der er 1,08 gange kapitelstaksten for byg, for havre anvendes en pris, der er 0,95 gange kapitelstaksten for

byg og for hvede anvendes en pris, der er 1,07 gange kapitelstaksten for byg.

Stk. 2. Afgifter, der skal udredes efter de hidtil fastsatte kapitelstakster for rug, byg, havre og hvede pr. gl. dansk tønde, udredes efter priser, der beregnes på grundlag af den fastsatte kapitelstakst for byg pr. 100 kg for samme år og for det kapitelstakstområde, hvori ejendommen er beliggende, idet der for rug, byg, havre og hvede anvendes en pris, der er henholdsvis 1,05, 0,91, 0,65 og 1,12 gange den fastsatte kapitelstakst for byg pr. 100 kg.

Stk. 3. Afgifter, der i de tidligere sønderjyske amter skal udredes efter de hidtil fastsatte priser for rug, byg, havre og hvede pr. hektoliter, udredes efter priser, der beregnes på grundlag af den fastsatte kapitelstakst for byg pr. 100 kg for Sønderjyllands amtskommune for samme år, idet der for rug, byg, havre og hvede anvendes en pris, der er henholdsvis 0,76, 0,65, 0,46 og 0,81 gange den fastsatte kapitelstakst for byg pr. 100 kg i Sønderjyllands amtskommune.

§ 4. Loven træder i kraft den 1. juni 1971.

Stk. 2. Lov nr. 280 af 6. maj 1921 om kapitelstakstens fastsættelse og lov nr. 12 af 21. januar 1925 om indførelse af lov nr. 280 af 6. maj 1921 om kapitelstakstens fastsættelse i de sønderjyske landsdele ophæves.

§ 5. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Kapitelstakster har i flere hundrede år været anvendt som konjunkturregulerende faktor ved omregning til en pengeafgift af afgifter fastsat i naturalier. Oprindeligt anvendtes kapitelstaksterne ved omregning af tienden til en pengeafgift. I dag anvendes kapitelstaksten hovedsagelig som konjunkturregulerende faktor i forpagtningskontrakter om landbrugsejendomme eller landbrugsarealer, hvor forpagtningsafgiften er fastsat i naturalier. Af en af De samvirkende danske Landboforeninger foretaget undersøgelse fremgår, at kapitelstakster fortsat anvendes i et meget stort antal tilfælde ved fastsættelse af ydelser i forpagtningskontrakter. I visse områder anvendes der kapitelstakster i så godt som alle forpagtningsforhold.

I henhold til den gældende lovgivning om kapiteltakster fastsættes der for hvert af landets stifter, dog særskilt for de tidligere Vejle, Ribe, Ringkøbing, Haderslev, Åbenrå, Sønderborg og Tønder amter kapitelstakst på rug, byg og havre. For Sjællands, Fyns og Lolland-Falsters stifter samt for de tidligere Haderslev, Åbenrå og Sønderborg amter fastsættes tillige kapitelstakst på hvede.

Taksterne udregnes af Danmarks Statistik på grundlag af prisindberetninger fra kapitelstakstnævns nedsat i hver amtsrådsreds af amtsrådene, efter forholdet mellem kapitelstakstkredsens (stifter og amter som ovenfor angivet) samlede hartkorn og den andel af dette hartkorn, som repræsenteres af det enkelte nævn (de tidligere amtsrådsredse).

Ændringen i den amtskommunale inddeling pr. 1. april 1970 har medført, at Danmarks Statistik ikke ser sig i stand til på statistisk forsvarlig måde at fastsætte kapitelstaksterne på det hidtidige grundlag.

Danmarks Statistik har derfor henstillet, at det overvejes at søge lov nr. 280 af 6. maj 1921 om kapitelstakstens fastsættelse og lov nr. 12 af 21. januar 1925 om denne lovs indførelse i de sønderjyske landsdele ændret således, at der sker en revision af kapitelstakstområderne, og samtidig foreslås det, at kapitelstakstfastsættelsen forenkles, således at der fremtidig kun fastsættes kapiteltakster for byg og kun pr. 100 kg.

Som motivering herfor er anført følgende:

1. Geografiske områder.

Kapitelstaksterne beregnes efter den hidtil gældende lov efter en kirkelig inddeling af landet, dog ikke på den nuværende kirkelige inddeling, som fremgår af Statistiske Meddelelser 1968: 3, tabel 5,

men på ældre stifter. Områderne for de ældre stifter er i dag så lidt kendt, at de næppe foretrækkes af nogen, der overvejer at benytte kapitelstakster ved reguleringer af ydelser. Under hensyn til de komplikationer, der i øvrigt knytter sig til tilvejebringelsen af tilfredsstillende prisoplysninger for områder dækkende enten de ældre stifter eller de nuværende stifter, må det anses for at være lidet praktiskabelt at nå frem til statistisk forsvarlige kapitelstakster med nærmere opdeling efter geografisk område som hidtil. Da prisindberetningerne imidlertid nogenlunde må dække de områder, for hvilke kapitelstaksterne skal fastsættes, må det derfor anses for nødvendigt at forlade den hidtil benyttede forældede inddeling, og en omregning til denne gamle inddeling vil næppe på tilfredsstillende måde kunne afhjælpes ved anvendelse af vægte.

2. Vægtfordelinger.

De ved beregningerne af kapitelstaksterne hidtil anvendte vægte er de ældre stifters hartkorn pr. 1. januar 1905. Hartkornsangivelser og matrikelskyld bortfaldt ved lov af 14. februar 1969, og de angivne vægte er særdeles mangelfulde udtryk for ydeevnen af de ældre stifters nuværende landbrugsjorder.

3. Vareområder.

Ved lovrevisionen i 1921 bortfaldt ansættelser af kapitelstakst for hvide arter, grå arter, boghvede, boghvedegryn, smør, flæsk og honning.

Med den dominerende stilling som byg efterhånden har fået i dansk korndyrkning, vil bygpriserne formentlig med rette kunne betragtes som det bedste udtryk eller den bedste indikator for kornavlens vilkår. Man må derfor finde det rimeligt at lade ansættelser af kapitelstakster for havre, rug og hvede bortfalde.

Af en af De samvirkende danske Landboforeninger foretaget undersøgelse fremgår det, at der i dag i forpagtningsforhold hovedsagelig anvendes kapiteltakster for byg. Der er dog konstateret en mindre anvendelse af taksterne for hvede på øerne.

4. Enheder (Weg, gl. dansk tønde og hektoliter).

Af den af De samvirkende danske Landboforeninger iværksatte undersøgelse fremgår det, at der stort set kun anvendes kapitelstakster beregnet pr. 100 kg, og at der kun i det vestlige Jylland og i Sønderjylland og kun i ringe omfang anvendes kapiteltakster beregnet pr. gl. dansk tønde og pr. hektoliter.

Den udvikling, der har været mod stadig større bedrifter og med stigende mekanisering og moderne driftsformer, vil medføre, at kornhøsten bliver af mere og mere ensartet kvalitet inden for det samme år og område således, at det næppe vil være betænkeligt at fastsætte værdien af det i et område avlede korn efter værdien af det korn, der kommer i handelen. Det må derfor antages, at Danmarks Statistik på tilfredsstillende måde vil være i stand til at udregne kapitelstakster på grundlag af prisopgivelser direkte fra kornhandlere i de i § 1 nævnte områder, og man finder det derfor uforment fortsat at indhente oplysninger om priserne gennem lokale kapitelstakstnævne.

Niveauforskydning.

Som et bidrag til at belyse betydningen af en eventuel niveauforskydning som følge af den foreslåede ændrede opgørelsesmåde har Danmarks Statistik foretaget en beregning af forholdet mellem kapitelstaksterne for byg og salgspriserne for byg af landmand for årene 1966-69 (se bilag). De benyttede salgspriser af landmand er beregnet som gennemsnittet af foderstofforretningernes noteringer for byg pr. 100 kg (der gælder for byg af 112 pd. holl. vægt og med højest 17 pct. vand, leveret til lokalafdelinger) ÷ 1,50 kr. pr. 100 kg.

Det er Danmarks Statistiks opfattelse, at den foreslåede opgørelsesmåde må anses at give tilfredsstillende kontinuitet i kapitelstaksterne, således at en yderligere korrektion ikke findes påkrævet.

Den foreslåede ordning vil betyde en gennemgribende rationalisering af arbejdet med fastsættelsen af kapitelstaksterne.

Uanset en ændret opgørelsesmåde vil det være hensigtsmæssigt at bevare navnet kapitelstakster.

Lovforslaget vil medføre, at amterne fremtidig sparer udgifterne til kapitelstakstnævnenes virksomhed. Danmarks Statistiks merudgifter til indhentning af oplysninger fra kornhandlere og til bearbejdelse heraf vil i forhold til den tidligere ordning være så beskedne (under 10.000 kr.) at de påregnes at ville kunne afholdes inden for de løbende bevillinger.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1 og § 2.

De foreslåede områder er fastsat på grundlag af en af De samvirkende danske Landboforeninger gennem

deres økonomiske konsulenter foretaget undersøgelse over variationerne i kapitelstaksterne i de forskellige dele af landet over en årrække. For så vidt muligt at opnå en egal jordværdi indenfor de enkelte områder har man dog foretaget en deling af Jylland på langs, således at østjyske og vestjyske områder kommer i forskellige områder.

I de drøftelser, der i et af landbrugsministeriets nedsat udvalg har været bl. a. med repræsentanter for kornhandelens organisationer, blev der af disse givet udtryk for, at kornhandelen vil være i stand til på tilfredsstillende måde at give Danmarks Statistik oplysning om de til brug for kapitelstakstens fastsættelse i henhold til lovforslaget fornødne priser på byg. Danmarks Statistik vil med hjemmel i lov nr. 196 af 8. juni 1966 om Danmarks Statistiks antal kornhandlere eller andre erhvervsdrivende, der handler med korn.

En del af den byg, der af avlerne leveres til kornhandlen, afhændes på ombytningsbasis, hvilket vil sige at avleren i stedet for betaling i penge modtager andre varer som f. eks. foderstoffer og lign. Da ombytningskornets kvalitet svarer til kvaliteten af det korn, der afhændes i ren handel, er der næppe grund til at tage hensyn til ombytningskornet ved indhentning af priserne.

Til § 3.

Under hensyn til, at det ved den af De samvirkende danske Landboforeninger foretagne undersøgelse er konstateret, at der i mindre omfang enkelte steder i landet anvendes kapitelstakster på hvede samt pr. gl. dansk tønde og pr. hektoliter, vil det, i lighed med hvad der var nødvendigt ved lovrevisionen i 1921, være nødvendigt i en årrække at have omregningsfaktor fra kapitelstaksten for byg pr. 100 kg til kapitelstakst på rug, havre og hvede pr. 100 kg og fra 100 kg til henholdsvis gl. dansk tønde og hektoliter. Danmarks Statistik har beregnet de i bestemmelsen anførte omregningstal, der udtrykker forholdet mellem kapitelstaksterne over en årrække.

Til § 4.

Såfremt loven skal bringes i anvendelse til fastsættelse af kapitelstaksten for høsten 1971 vil det blive nødvendigt, at loven træder i kraft så betids, at Danmarks Statistik får mulighed for at orientere kornhandelen en rimelig tid inden oplysningerne om priser skal indsendes.

Vedrørende niveauforskydning som følge af den foreslåede ændring i beregningsmåden af kapitelstaksterne.

Som et bidrag til at belyse betydningen af en eventuel niveauforskydning som følge af den foreslåede ændrede opgørelsesmåde har Danmarks Statistik foretaget en beregning af forholdet mellem kapitelstaksterne for byg og salgspriserne for byg af landmand for årene 1966-69, jfr. nedenstående tabel I. De

benyttede salgspriser af landmand er beregnet som gennemsnittet af foderstofforretningernes noteringer for byg pr. 100 kg (der gælder for byg af 112 pd. holl. vægt og med højst 17 pct. vand, leveret til lokalafdelinger) ÷ 1,50 kr. pr. 100 kg, jfr. tabel 2.

Tabel 1. Forholdstal for kapitelstaksten for byg pr. 100 kg, når den gennemsnitlige salgspris for byg pr. 100 kg af landmand for hele landet sættes lig-100.

	1966	1967	1968	1969	1966-1969 gnstl.
Forholdstal					
Kapitelstakstkrede:					
Sjællands stift (undt. Bornholm).....	98	98	99	99	99
Bornholm	97	101	97	86	95
Lolland-Falsters stift.....	101	99	104	100	101
Fyns stift	98	97	100	100	99
Århus stift	102	103	104	101	102
Ålborg stift.....	100	102	106	100	102
Viborg stift.....	101	103	105	99	102
Ribe stift:					
Vejle amt	102	102	102	101	102
Ringkøbing amt.....	102	101	100	98	100
Ribe amt.....	102	101	104	100	102
Sønderjydske amter:					
Haderslev amt.....	100	101	102	99	100
Åbenrå amtsrådsreds	99	99	102	98	100
Sønderborg amtsrådsreds	97	99	102	97	99
Tønder amt.....	99	101	103	99	101
Hele landet	100	101	102	99	100

Til de ovenfor anførte forholdstal må dog bemærkes, at hvis salgspriserne af landmand fremtidig fastsættes for de i lovforlaget § 1 nævnte områder under hensyn-

tagen til det solgte korns kvalitet, så vil en del af de niveauforskydninger, der giver sig udtryk i de i tabel 1 anførte forholdstal forsvinde, således f. eks. for Bornholm i 1969.

Tablet 2. Beregning af den gennemsnitlige salgpris for byg ab landmand for hele landet.

	1966	1967	1968	1969	1966-1969 gnstl.
	Kr. pr. 100 kg				
Foderstofforretningernes notering for byg leveret til lokalafdelinger:					
September	48,08	47,84	42,50	44,55	45,74
Oktober	49,43	48,02	40,00	45,33	45,70
November	50,32	49,12	40,00	46,25	46,42
December	51,03	50,40	39,75	47,33	47,13
September-december gnstl.	49,72	48,84	40,56	45,86	46,25
Fradrag for transportomkostninger fra landmand til lokalafdelinger	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Gennemsnitlig salgpris ab landmand	48,22	47,34	39,06	44,36	44,75

Det havde været ønskeligt, om man til brug ved den her foretagne vurdering af niveauforskydningens betydning havde kunnet beregne gennemsnit af foderstofforretningernes noteringer for den anførte årrække på de geografiske områder, der hidtil har været gældende for kapitelstakstberegningerne, d.v.s. de ældre stifter, således at man

kunne have sat de beregnede gennemsnit for de enkelte områder lig 100, men dette er ikke muligt.

Det er Danmarks Statistiks opfattelse, at den foreslåede opgørelsesmåde må anses at give tilfredsstillende kontinuitet i kapitelstaksterne, således at en yderligere korrektion ikke findes påkrævet.

Henning Normann.